

בס"ד. שיחת יום ב' ב' ראה, כ"ף מנחם-אב, ה'תשט"ו.

בלתי מוגה

א. בנוגע לסדר המסכתות — ביצה קודם ראש השנה — כותב

הרמב"ם¹:

"בש"ל רגלים .. דיבר על פסחים, ונשאר לו לדבר על ענין סוכות ושבועות, ולא נמצא לו מה שידבר בשבועות אלא דברים מיוחדים בכל יו"ט והיא מסכת ביצה, והקדים סוכה על ביצה לרוב המצות שיש בסוכות, ולא נשאר לו .. אלא ר"ה בלבד, ואחרי ביצה דיבר על ר"ה". ומזה מובן שבמסכת ביצה מדובר אודות דיני יום-טוב, ומטעם זה נקראת גם מסכת יום-טוב².

ב. בסיום מסכת ביצה שנינו³: "אין משקין ושוחטין את המדבריות (כלומר: אף שמותר לשחוט בהמה ביו"ט כיון שהותרה מלאכת אוכל נפש, מ"מ, אין שוחטין את המדבריות "משום מוקצה"⁴), אבל משקין ושוחטין את הבייתות. אלו הן בייתות הלנות בעיר, מדבריות הלנות באפר".

ובגמרא שם: "למה לי למימר משקין ושוחטין", ומשני, "מילתא אגב אורחא קמ"ל, דלשקי אינש בהמתו והדר לשחוט, משום סירכא דמשכא", וב' פירושים בזה: (א) "שתהא נוחה להפשיטה שהוא נדבק יותר מדאי בבשר"⁵, (ב) "כי ההשקאה קודם שחיטה יתיר ריאתה ואם יש שם סירכא חלושה נשמטת ונכרתת"⁶.

ובהמשך הגמרא: "ת"ר אלו הן מדבריות ואלו הן בייתות, מדבריות, כל שיוצאות בפסח ורועות באפר ונכנסות (לישוב) בריביעה ראשונה (במרחשון), ואלו הן בייתות, כל שיוצאות ורועות חוץ לתחום ובאות

(1) בהקדמתו לפיה"מ (ד"ה והחלק הששי). נעתק בתיו"ט ריש סוכה.
 (2) ספר יוחסין (בשם רב שרירא גאון). נעתק בתיו"ט ריש ר"ה. אגרת ר"ש גאון (מהדורת לוי' ע' 6 וע' 33). מגיד משנה על הרמב"ם ה' שבייתת יו"ט (פ"א ה"ב וה"ד).
 (3) ראה גם "רשימות" חוברת כג ע' 12 ואילך.
 (4) פרש"י שם.
 (5) פרש"י שם. וראה גם רמב"ם ה' תמידין ומוספין פ"א ה"ט.
 (6) פיהמ"ש להרמב"ם. וראה גם ש"ך יו"ד סל"ט סקל"ב.

ולנות בתוך התחום. רבי אומר אלו ואלו בייתות הן, אלא אלו הן מדבריות, כל שיוצאות ורועות באפר ואין נכנסות לישוב לא בימות החמה ולא בימות הגשמים".

והיינו, שהיתר השחיטה בבהמות בייתות (שאינן בהם איסור מוקצה) הוא רק בבהמות שנמצאות (עכשיו) בתוך התחום, אבל בהמות שנמצאות (עכשיו) מחוץ לתחום, אסור לילך ולשוחטם, משום איסור תחומין.

ג. וצריך להבין:

כיון שלצורך אוכל נפש הותרה מלאכה ביו"ט, שלכן הותרה מלאכת שחיטה — א"כ מטעם זה יהי' מותר גם תחומין ביו"ט, ויוכלו לשחוט גם בהמות שנמצאות מחוץ לתחום?

ומבאר החתם סופר⁷, ד"ודאי אילו הי' איסור תחומין בכלל מלאכה, הי' בכלל היתר אך* אשר יאכל לכל נפש וכו', אמנם תחומין .. הוא איסור בפני עצמו לא מטעם מלאכה, שהרי אין שום תנא שיהא מכניס תחומין בכלל מלאכת המשכן, ורק .. איסור בפני עצמו שאינו ענין לאיסור מלאכה, כאיסור חמץ בפסח וחדש לפני העומר וכדומה, ומה ענין זה להיתר אוכל נפש".

אמנם, עפ"ז צריך להבין מהו מקור וטעם איסור תחומין ביו"ט — שהרי איסור תחומין נלמד ממ"ש⁸ "אל יצא איש ממקומו ביום השביעי", ופסוק זה נאמר בשבת ולא ביו"ט?

ובשלמא אם איסור תחומין הוא מטעם מלאכה, הרי זה בכלל הציווי "כל מלאכת עבודה לא תעשו" שנאמר ביו"ט⁹; אבל כיון שאיסור תחומין אינו ענין לאיסור מלאכה, א"כ, למה יהא אסור ביו"ט?

ומבאר החתם סופר⁷, ד"קרא בון כתיב שלא יצא האיש ממקומו י"ב מיל, כיון דלא ירד המן ביו"ט, א"כ יום השביעי לאו דוקא .. מאותו טעם עצמו (שלא ירד המן) איסור תחומין ביו"ט כמו בשבת ממש".

אמנם, תירוץ זה הוא רק לפי הדעה שגם ביו"ט לא הי' יורד המן, וכפי שמביא התוס' בריש מסכת ביצה¹¹ ש"כאן משמע שהמן לא הי' יורד

(10) אמור כג, ז. ח. כא. כה. לה. לו. פנחס כח, יח. כה. כו. כט, א. יב. לה.
(11) תורה והי' — ב, ב. וראה גם תורה ואין — עירובין לח, ב.

(7) שו"ת או"ח סקמ"ט. וראה גם שו"ת מרחשת או"ח ס"י.
(8) בא יב, טז.
(9) בשלח טז, כט.

ביו"ט", אבל יש דעה שרק "בשבת לא הי' יורד מן", כמ"ש¹² "ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו", "ברכו במן וקדשו במן"¹³, "אבל ביו"ט הי' יורד", וכמ"ש התוס' שיש בזה "מדרשים חלוקין".

ולפי תירוץ החת"ס, נמצא, שלדעה שביו"ט הי' יורד המן, אין שום מקור לאיסור תחומין ביו"ט! והרי איסור תחומין ביו"ט הוא לכל הדעות, ולא מצינו בשום מקום שיש מ"ד שס"ל שאין איסור תחומין ביו"ט.

ועכצ"ל, שגם איסור תחומין הוא מטעם מלאכה, והיינו, שזהו גדר של מלאכה כמו כל המלאכות, ולכן איסור ביו"ט משום "כל מלאכת עבודה לא תעשו".

וכן מוכח גם מדברי המהרש"א בכתובות¹⁴ ש"צריך ליתן טעם אמאי לא התירו נמי תחומין לצורך, דהא אפילו מלאכה גמורה התירו מהאי טעמא דמתוך", שמזה מוכח שס"ל שתחומין הוא בגדר מלאכה. והדרא קושיא לדוכתה — למה לא הותר איסור תחומין לצורך אוכל נפש?

ד. והנה, המהרש"א שם כתב "ויש ליישב". ובמפרשי המהרש"א¹⁵, ש"כוונתו דלקרב המאכל אליו זה מותר, אבל לקרב עצמו אל המאכל זה אסור, משום דקירוב עצמו אל המאכל דומה .. כמכשירי אוכל נפש .. וא"כ האיש בעצמו לא רשאי לצאת חוץ לתחום כו".

כלומר: מה שהותר לצורך אוכל נפש הוא רק מלאכה שהיא בגוף המאכל,

וכמ"ש רבינו הזקן בריש הלכות יו"ט ש"כל מלאכה הנעשית באוכל או במשקה, כגון הקצירה .. והשחיטה והבישול .. וההוצאה מרשות לרשות, כל אלו כיון שהן נעשין בגוף האוכל ומשקה, וכשאדם נהנה מהאוכל ומשקה הרי נהנה מגוף המלאכה עצמה .. לפיכך נקראין כל מלאכות אלו וכיוצא בהן מלאכת אוכל נפש שהתורה התירה לעשותה לצורך אכילת יו"ט",

משא"כ איסור תחומין — הרי מלאכה זו אינה בגוף המאכל והמשקה כמו מלאכת הוצאה מרשות לרשות, אלא היא מלאכה שמצד האדם,

— ולכן הדין דתחומין הוא כרגלי הבעלים¹⁶, משא"כ בהוצאה מרשות לרשות אין נפק"מ אם רשות היחיד היא רשותו של הבעלים או

צג, ב (בתוד"ה לר"י).

15) קרני ראם.

16) ביצה לז, א ואילך.

12) בראשית ב, ג.

13) ב"ר פיי"א, ב. הובא בפרש"י עה"פ.

14) ז, א. וראה גם חידושי רעק"א פסחים

של אחר, כיון שהאיסור דהוצאה מרשות לרשות הוא בנוגע להדבר עצמו, דלא כאיסור תחומין שהאיסור הוא (לא על הדבר עצמו, אלא) על האדם —

ולכן לא שייך בה ההיתר דאוכל נפש, ואסורה ביו"ט.

ועפ"ז יתיישבו היטב ב' הענינים: (א) מקור איסור תחומין ביו"ט — דהוי בגדר מלאכה, (ב) הטעם שלא הותר תחומין ביו"ט לצורך אוכל נפש — כיון שאין זה מלאכה בגוף המאכל, אלא איסור מצד האדם.

*

ה. והנה, בדברי הגמרא לעיל מיני' — "למה לי למימר משקין ושוחטין, מילתא אגב אורחא קמ"ל, דלשקי אינש בהמתו והדר לשחוט, משום סירכא דמשכא" — צריך להבין:

שנינו במסכת תמיד¹⁷: "השקו את התמיד בכוס של זהב". וא"כ, מאי קמ"ל כאן "דלשקי אינש בהמתו והדר לשחוט"?

ועכצ"ל, שדין זה אי אפשר ללמוד ממסכת תמיד למסכת ביצה או ממסכת ביצה למסכת תמיד, ולכן צריך להשמיענו בשניהם, כדלקמן.

ו. והביאור בזה:

החילוק שבין מסכת ביצה למסכת תמיד הוא — שבמסכת ביצה מדובר אודות שחיטת חול, ובמסכת תמיד מדובר אודות שחיטת קדשים. ולכן, ממש"נ במסכת ביצה "משקין ושוחטין" ("דלשקי אינש בהמתו והדר לשחוט, משום סירכא דמשכא") בשחיטת חול, לא היינו יודעים שכן הוא גם בשחיטת קדשים — כי:

בעובדין דחול — הרשות ביד האדם לעשות כרצונו, גם מלאכה שאינה מוכרחת. וכיון שמשום "סירכא דמשכא" יש קצת צורך בהשקאת הבהמה קודם השחיטה (שעי"ז יהי' קל יותר להפשיט את העור, או שזה יועיל להבדיקה), לכן, מותר לעשות זאת ביו"ט, דמתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך¹⁸ — במקום שיש צורך קצת (כמ"ש התוס'¹⁹), ומשום "סירכא דמשכא" הוי צורך קצת.

משא"כ בקדשים — כיון שאסור לעשות עבודות יתירות, הוה אמינא שאין להשקות קודם השחיטה, כיון שזוהי עבודה מיותרת, שהרי

19) ד"ה ה"ג — שם. ד"ה מתוך — כתובות שם.

17) כט, א. וש"נ.
18) ביצה יב, א.

אפשר בלאו הכי — לא מבעי בנוגע להתועלת בהפשט העור, אלא אפילו בנוגע לתועלת הבדיקה, שהרי מעיקר הדין אין צורך בבדיקה כלל, דאזלינן בתר רובא²⁰. ולכן צריך התנא להשמיענו שגם בקדשים מותר וצריך להשקות את הבהמה קודם השחיטה, וההשקאה היא בכלל העבודה, שלכן "השקו את התמיד בכוס של זהב", לפי ש"אין עניות במקום עשירות"²¹. ולאידך גיסא, ממסכת תמיד לא היינו יודעים בנוגע לשחיטת חול — כי:

בקדשים — כיון שכל הבשר צריך לעלות ע"ג המזבח (בקרובן עולה שהיא כליל לה), וכל העור צריך ליתן לכהנים, יש צורך להשקות את הבהמה קודם השחיטה שתהא נוחה להפשיטה, כדי שלא ישאר מקצת עור דבוק לבשר, ויעלה ע"ג המזבח במקום לתתנו לכהנים. ואין לומר שגם אם ישאר מקצת עור דבוק לבשר אין בכך כלום כיון שהעור בטל להבשר — כי, דין הביטול הוא רק כשאי אפשר באופן אחר, משא"כ בנדוד, שאפשר להפשיט את כל העור ע"ז שמשקין את הבהמה קודם השחיטה, הרי בודאי צריך להשקותה תחילה, כדי שלא יבוא להקריב העור ע"ג המזבח.

ועד"ז בנוגע לטעם שההשקאה היא בשביל הבדיקה — יש מקום לומר שבקדשים צריך להשקות, כי, במקרה שיבדוק את הבהמה אחר השחיטה (אף שמעיקר הדין אינו מחוייב בכך, משום דאזלינן בתר רובא), וימצא סירכא ויטריף אותה — אף שבאמת מותרת היא, כיון שאינה אלא סירכא חלושה, וקמי' שמיא גליא שאילו הי' משקה את הבהמה קודם השחיטה היתה הסירכא נשמטת ונכרתת — נמצא שבהמה זו שהיתה ראוי' להקרב ע"ג המזבח, הרי הוא מאבד את צורתה לחוץ, ומקריב אחרת תחתיו, אף שלאמיתו של דבר עלתה לו לחובת קרבן.

משא"כ בשחיטת חול — כיון שאין הכרח בהשקאה קודם השחיטה מטעמים הנ"ל, הוה אמינא שאין צריך להשקות (ובמילא אסור להשקות ביו"ט, כיון שהיא מלאכה שלא לצורך²²), ולכן הוצרך להשמיענו שגם בשחיטת חול "לשקי אינש בהמתו והדר לשחוט".

ז. עפ"ז יש להוסיף ביאור בסדר המסכתות — שמסכת ביצה באה קודם מסכת ראש השנה:

(20) ראה פרש"י ביצה לד, א (ד"ה מי מחזקין). וראה אנציק' תלמודית ערך בדיקת ריאה בתחילתו. וש"נ.
 (21) ברשימת ההנחה צויין שפרט זה אינו בבירור (המו"ז).
 (22) ולכן הוצרך להשמיענו שגם בשחיטת חול "לשקי אינש בהמתו והדר לשחוט".

התחלת מסכת ראש השנה היא: "ארבעה ראשי שנים הם, באחד בניסן .. באחד באלול .. באחד בתשרי .. באחד בשבט" (או "בחמשה עשר בו"), שבהם צריכים לערוך סעודה²², ובפרט ב"אחד בתשרי", שבו הוא עיקר החיוב ומנהג ישראל לערוך סעודה בבשר²³, וכפי שמצינו שבערב ראש השנה "העמידו (חכמים) דבריהם על דין תורה בבשר מפני שהעם כולם צריכים לבשר .. כיצד הי' לטבח שור אפילו שוה מאה דינרין ולקח דינר אחד מן הלוקח כדי ליתן לו בשר כשישחוט .. משחיטין את הטבח בעל כרחו וכופין אותו לשחוט וליתן הבשר ללוקח"²⁴. ולכן, לפני מסכת ראש השנה מקדים התנא (בסוף מסכת ביצה) סדר השחיטה.

ונוסף על הטעם האמור ע"פ נגלה — יומתק ויובן יותר ע"פ חסידות:

על הפסוק²⁵ "אדם כי יקריב מכם וגו'", מבאר רבינו הזקן²⁶ שהקרבן הוא "מכם", היינו, להקריב את נפש הבהמית לאלקות. והנה, הזמן לענין זה הוא — בעיקר — בראש השנה ועשי"ת, כדרשת חז"ל²⁷ על הפסוק²⁸ "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב", "ביחיד אימת (מצוי לו) אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים", והיינו, שבעשי"ת הוא קירוב המאור אל הניצוץ²⁹, וזהו גם ענין הקרבנות, כדאיתא בספר הבהיר³⁰ ש"קרבן" הוא מלשון קירוב. ולכן קודם מסכת ראש השנה (בסוף מסכת ביצה) נאמר סדר השחיטה — כדי לידע סדר הדברים בנוגע לעבודת הקרבנות בראש השנה.

והסדר הוא: "משקין ושוחטין .. לשקי אינש בהמתו והדר לשחוט, משום סירכא דמשכא" — שיש בזה שני ענינים: (א) כדי להפשיט את העור מן הבשר, (ב) כדי להסיר הסירכא, שלא יהי' חשש של טריפה, ושני ענינים אלו נעשים ע"י עבודת ההשקאה ("משקין"), כדלקמן.

(22) ראה הגמ"י הל' שופר רפ"א. וכ"ה בתשובות מהר"ם מרוטנבורג (דפוס פראג ס"ה). מרדכי ר"ה רפ"א (סי' תשא).
 (23) ראה ב"י ושו"ע אדה"ז או"ח סתקפ"ג ס"ד.
 (24) רמב"ם הל' מכירה ספ"ט.
 (25) ויקרא א, ב.
 (26) ראה לקו"ת ויקרא ב, ב ואילך. ובכ"מ.
 (27) ר"ה יח, א. וש"נ.
 (28) ישעי' נה, ו.
 (29) דרך חיים יג, ריש ע"ד. כא, סע"ב. צא, א. קונטרס העבודה ספ"ה.
 (30) סמ"ו (קט). וראה גם זח"ג ה, רע"א. ועוד.

ח. ובהקדם ביאור החילוק שבין עור לבשר:

בשר — הו"ע של אכילה, שנעשה דם ובשר כבשרו, משא"כ עור אינו ראוי לאכילה, ורק עושים ממנו לבוש וכלי תשימיש. כלומר: בשר — נכנס בפנימיות האדם, משא"כ עור אינו נכנס בפנימיותו, אלא האדם רק משתמש בו.

וענינם בעבודה הרוחנית — עבודת הברורים, שהאדם צריך לברר את גופו ונפשו הבהמית וחלקו בעולם — שיש בה שני אופנים: יש ענינים שבהם צריכה להיות העבודה בפנימיות, היינו, להתמסר ולהיות מונח ("אָפּגעבן זיך און ליגן") בענין זה בפנימיות, ויש ענינים שבהם אין צריך להיות מונח בפנימיות, כי אם להשתמש בהם, והיינו, שעבודה זו בכללותה היא בדרך מקיף, אשר, עם היות עבודת המקיף נעלית יותר, הרי היא בכל זאת בדרך מקיף בלבד.

וע"ד המבואר בתניא³¹ החילוק שבין תורה למצוות, שתורה היא בחי' מזון, כמ"ש³² "ותורתך בתוך מעי", שהוא באופן פנימי, ומצוות הם בחי' לבוש, שהם בבחי' מקיף — הרי אף שהעבודה דמקיף היא נעלית יותר, מ"מ, צריכים לעשותה רק בדרך מקיף.

ט. והענין בזה:

כאשר מדובר אודות מוחין, לימוד התורה, שעי"ז נעשה "יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל בגשמיות"³¹ — צריכים להתמסר לכך בכל פנימיותו, היינו שנעשה דם ובשר כבשרו, ללא הגבלות כלל.

— בודאי צריכה להיות ההקדמה ד"תרעא לדרתא"³³, שתהא "יראתו קודמת לחכמתו"³⁴, אבל לאחרי שישנה הקדמה זו, צריך האדם להיות מונח בתורה בכל הפנימיות שלו ללא הגבלות כלל.

אבל כאשר מדובר אודות מצוות שמלובשים בדברים גשמיים, הנה במצוות שכל מהותם היא רוחניות ("היילע רוחניות"), שאין להגוף הנאה בהם, ואין מקום לחשש שהאדם ינצל את ההגשמה שלו בהמצוה — אזי צריכים להתמסר אליהם בכל פנימיות נפשו, באופן שהמצוה נעשית כל מהותו; אבל מצוות שהגוף נהנה מהם, כמו מצוות שבאכילה ושת"י —

(33) שבת לא, ריש ע"ב.

(34) ראה אבות פ"ג מ"ט.

(31) פ"ה.

(32) תהלים מ, ט.

בהם לא צריכים להיות מונח בכל מהותו³⁵; יש להשתמש בהם כפי הדרוש, אבל צריכים לזהר שלא להיות מונח בהם לגמרי, שכן, צריכים לידע שבמקום שמסתיימת ה"מצוה" מתחיל ענין ה"רשות", ולאחרי כן בא גם ענין ה"איסור".

ולדוגמא במצות אכילת הפסח — שיש אופן של אכילה "על השובע"³⁶, ויש אופן של "אכילה גסה" שעל ידה אינו יוצא י"ת, ועד שעז"נ³⁷ "ופושעים יכשלו במ" (ע"ד הענין ד"פרש חגיכם"³⁸).

ונמצא, שבמצוות אלו צריכה להיות העבודה (לא באופן של בשר, שנכנס בפנימיותו, אלא) רק באופן שמנצל את הדבר כדרך שמנצלים עור לתשיש.

י. והנה, בכדי להפריד את העור מן הבשר, שהענינים של עור לא יתערבו עם הענינים של בשר — שהרי לפעמים יכולים לטעות ולחשוב על עור שהוא בשר או על בשר שהוא עור — אזי צריכים להשקות את הבהמה מים קודם השחיטה, שעי"ז יהא נוח להפשיט את העור מן הבשר.

והענין בזה:

מים — קאי על תורה, כמארז"ל³⁹ "אין מים אלא תורה", דכשם ש"מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך"⁴⁰, כך התורה ירדה ממקום כבוד למעלה לנשמות בגופים, ונתלבשה בשכל אנושי ובעניני עוה"ז ועד לטענות של שקר, כדי לבררם.

ואין לנו שויר אלא התורה הזאת⁴¹. בנוגע לכל שאלה — יש לעיין בשולחן-ערוך.

וזוהו "משקין ושוחטין" . לשקי אינש בהמתו והדר לשחוט, משום סירכא דמשכא" — שכאשר משקין את הבהמה מים, דהיינו תורה, שהתורה מובנת היטב בשכלו עד שמסביר זאת גם לנפש הבהמית, אזי נקל יותר להפריד את חלקי העור מן הבשר.

יא. ובפרטיות יותר:

(35) ראה גם תו"מ ח"י"ב ריש ע' 105. (39) ב"ק יז, א. וש"נ.
 (40) ראה תענית ז, סע"א. תניא פ"ד. וש"נ.
 (41) ע"פ נוסח הפיוט "זכור ברית" פסחים ע, רע"א.
 (37) הושע בסופו. וראה נזיר כג, א. וש"נ. בתפלת העמידה דנעילה. וראה לקו"ש ח"י"ב ע' 230 בהערה (ד"ה ואין לנו).
 (38) מלאכי ב, ג. וראה זח"ב פח, ב.

יב. וענין זה שמשקין את הבהמה קודם השחיטה — הרי זה ב"מים" דוקא.

יין ושמן — לא זה נותנים ל"בהמה", ולא זה מה שיפעל עלי'; דוקא מים — זהו מה שיפעל על ה"בהמה".

כאשר משקים את הבהמה ב"מים" — הרי זה חודר בה ("דאָס דערנעמט איר"), וענין זה פועל להפריד את העור מן הבשר, היינו, שהעבודה בקיום המצוות שיש לגוף הנאה מהם היא באופן שלא מתערבת ה"מציאות" שלו — כנ"ל (ס"ט) שענין העור מורה שלא צריך להיות מונח בזה בפנימיות, בכדי שלא לערב בזה את מציאותו, ולזה מועיל הקדמת השקאת ה"מים", שאז נרגש בנפשו ענין הביטול, שהוא נמצא במקום נמוך, ונותנים לו תורה ממקום גבוה.

ואז ביכלתו לערוך סעודה בראש השנה גם מדברים גשמיים, כמ"ש⁴⁵ "אכלו משמנים ושתו ממתקים גו' כי חדות ה' היא מעוזכם", היינו, שהשמחה היא (לא מצד הרגש מציאותו, אלא) מצד ההרגש האלקי — "חדות ה'",

וכהפס"ד בטור⁴⁶ ש"לובשים לבנים ומתעטפים לבנים .. אוכלין ושותין ושמחים בראש השנה לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס" — ש"זוכין בדין", והקב"ה יתן כתיבה וחתימה טובה על כל השנה כולה.

* * *

יג. ידוע מ"ש אדמו"ר האמצעי בביאורי הזהר פ' וישלח⁴⁷ (על הפסוק⁴⁸ "כי ישרים דרכי ה'"), שהדינים שאמרו התנאים והאמוראים היו ע"פ ראייתם בשרש הענינים כפי שהם למעלה, ועפ"ז הבינו שבהשתלשלות למטה צריך להיות הדין באופן כך וכך.

ועפ"ז מובן, שגם הדינים שאינם להלכה, יש להם מקום באמיתת הענינים — כי, נוסף לכך שיש להם מקום כיון שנזכרו בתורה, הרי כיון שדינים אלו נאמרו ע"פ ראיית הדברים בשרשם למעלה, הרי בודאי שאפילו אם מאיזו סיבה שתהי' לא נמשך הענין בעולם דלמטה, ישנו איזה עולם שבו היא ההנהגה באופן כזה.

וע"ד שמצינו בנוגע לפלוגתות דבית שמאי ובית הלל — שאף שבזמן הזה לא זו בלבד שאין הלכה כבית שמאי, אלא יתירה מזה, ש"בית

(46) אור"ח סו"ס תקפא.

(47) כ, ב.

(45) נחמ"י ח, יו"ד. וראה ב"י ושו"ע

אדה"ז שבהערה 23.

שמאי במקום בית הלל אינה משנה⁴⁸, מ"מ, לעתיד לבוא תהי' הלכה כבית שמאי⁴⁹.

ועד"ז מובן גם בנוגע להפלוגתא דרבנן ורבי בסוף מסכת ביצה "אלו הן בייתות" — שלדעת רבנן "בייתות" הן אלו ש"באות ולנות בתוך התחום" (שבכל לילה נכנסות לישוב), ולדעת רבי אם רק נכנסות לישוב באיזה זמן שיהי', בימות החמה או בימות הגשמים, הרי הן "בייתות" — שאע"פ שההלכה היא כרבנן, שהרי הלכה כרבים, מ"מ, גם דעת רבי יש לה מקום, היינו, שב"עולם" שבו ראה רבי ענין זה, ההנהגה היא כרבי, כדלקמן.

יד. כאשר מתבוננים אודות סוגים מסויימים ב"נפש הבהמית" של יהודי, אם הם בהמות "בייתות" שאפשר להקריבן, היינו, לפעול בהם הקירוב לאלקות (כנ"ל ס"ז), או שהם בהמות "מדבריות", וביו"ט, שהוא זמן שצריך הבחנה, אי אפשר להקריבן — אזי ישנם בזה ב' דעות:

רבנן — לשון רבים, שמביטים על רוב העולם — סבירא להו שאלו שבמשך כל היום אינם נמצאים במקום ישוב, "אשר ישב אדם — העליון — שם"⁵⁰, אבל לכל-הפחות בלילה, כשמחשיך אור היום, היינו, שנעשה אצלם מצב של חושך ("עס ווערט באַ זיי טונקל"), אזי תופסים את עצמם ורצים ("כאַפן זיי זיך און קומען צו-לויפן") לישוב, מצד רגש של יראת-שמים שמתעורר אצלם אז — הרי הן בהמות "בייתות", אע"פ שביום, כאשר מאיר אצלם ("ווען באַ זיי איז ליכטיג"), נמצאים הם חוץ לתחום; אבל אלו שגם בלילה לנים הם חוץ לתחום, ורק לפעמים באיזה זמן שהוא ("עפעס אַמאָל"), פעם בשנה, נכנסים הם לישוב — לא מוצאים רבנן אפשרות שגם אותם יוכלו להקריב⁵¹.

ואילו רבי — שהוא מנהיג ונשיא הדור, ובימיו תכפו הצרות כו', שלכן הוצרך לכתוב תורה שבעל-פה⁵² — הנה גם יהודי כזה שבדרך כלל לא רואים אותו בישוב, ורק איזה פעם בשנה, בימות החמה או בימות הגשמים, הוא מגיע — רואה "רבי" גם בו שאפשר להקריבו כו'.

כלומר: רבנן, שמסתכלים על רוב העולם — הנה מהמבט על העולם אין שום מקום לכך, שמי שכמעט אף פעם לא מוצאים אותו במקום

50) ירמ' ב, ו. וראה לקו"ת במדבר ד, ג.

48) ברכות לו, ריש ע"ב. וש"נ.

49) ראה מק"מ לזח"א יז, ב. הובא ובכ"מ.

51) ראה גם תו"מ ח"ד ע' 254 ואילך.

בלקו"ת קרח נד, רע"ג.

52) ראה רמב"ם בהקדמתו ליד החזקה.

מושב אדם העליון, תהי' אפשרות להקריבו, היינו, שלא זו בלבד שלא תהי' ירידה אצל האדם המתעסק עמו, אלא אדרבה, שיוכל לפעול עלי' גם ב"בהמה", ועוד לעשות ממנה מצוה של סעודת יו"ט; מצד העולם — אין שום מקום לכך.

אבל, רבי, נשיא הדור, אודותיו מסופר בגמרא⁵³ שכאשר שכח לרגע אודות ההנהגה באופן ד"רחמיו על כל מעשיו"⁵⁴, קיבל על עצמו יסורים כדי לתקן את הדבר, והתחיל להתנהג בקצה השני — הנה מצד הענין ד"רחמיו על כל מעשיו" ביכלתו לתקן את כאו"א;

לא רק מי שנמצא תמיד בישוב, ולא רק מי שנכנס לישוב בלילה, ולא רק מי שנכנס לישוב לעתים קרובות (אמנם לא בכל לילה, אבל מוצאים אותו בישוב פעמים רבות), אלא אפילו מי שנכנס לישוב פעם אחת בשנה — גם אותו מתקן רבי.

ויתירה מזה: אפילו מי שאינו נכנס לישוב לגמרי, אפילו לא פעם אחת בשנה, גם ממנו לא מתיימש רבי — כהסיוס בגמרא שרבי אומר "לדידי אין מוקצה", וס"ל ששוחטין גם את המדבריות, ורק "לדבריהם דרבנן קאמר להו .. לדידכו אודו לי מיהת היכא דיוצאות ורועות בפסח ונכנסות ברביעה ראשונה דבייתות הן".

טו. והנה, בבית רבי — הלכה כרבי.

וכדאייתא בגמרא⁵⁵ ש"באתרי' דרב" הלכה כמותו, ואין זה באופן של "שתי תורות" ח"ו, אלא, ש"באתרי' דרב" ההנהגה למעלה היא כרב, ולכן הלכה כמותו.

ולכן: כל אלו השייכים להרבי, תלמידיו, מקושריו וההולכים באורחותיו — אזי ההנהגה עמהם היא כדעת רבי, שבאיזה מצב שהם רק נמצאים יכול להיות בהם ענין השחיטה — "אין ושחט אלא ומשך"⁵⁶, היינו, לפעול בהם משיכה וקירוב לאלקות.

טז. ויש להוסיף, שגם אם בשנים שלפנ"ז לא היתה ההנהגה באופן כזה, אין זה סתירה להנהגה זו עתה.

וע"ד המדובר לעיל (סי"ג) בנוגע לשיטת בית שמאי, שאע"פ שמאיזה

56) חולין ל, ב. וראה לקו"ש ח"ט ע'

206. וש"נ.

53) ב"מ פה, א.

54) תהלים קמה, ט.

55) ראה שבת יט, ב. ועוד.

טעם שיהי' לא נמשכה בעוה"ז ההנהגה כשיטת ב"ש, מ"מ, ישנו זמן — לעתיד לבוא — שבו תומשך הנהגה זו גם בעוה"ז.

וכפי שמצינו בדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר⁵⁷ שקודם הבעש"ט היתה מחיצה בין אנשים פשוטים ובין בני תורה, והיינו, שאע"פ שגם אז היתה העבודה דכירור הניצוצות, והיו ל"ו צדיקים שעליהם עומד העולם, ומרגע לרגע נתקרבו יותר לביאת המשיח — אעפ"כ, היתה עדיין מחיצה בין אנשים פשוטים כו', ודוקא הבעש"ט, הנשיא דאהבת ישראל, הסיר מחיצה זו.

ועד"ז בנדו"ד, שגם אם בשנים שלפנ"ז לא היתה ההנהגה הנ"ל כדעת רבי — תתגלה עתה הנהגה זו גם בעוה"ז.

יז. וכן הוא גם בנוגע לכל מנהיגי ישראל, שיש להם מושפעים כו', והנהגתם היתה באופן של אהבת ישראל, כדעת רבי, לקרב את כולם — הנה גם אצלם הלכה כרבי.

וגדול שכרם — שנותנים להם מלמעלה ב"מדה כנגד מדה⁵⁸, שעולים תמיד בעילוי אחר עילוי,

ולא עוד אלא ש"צדיקים אין להם מנוחה כו"⁵⁹, היינו, שהעליות שלהם הם שלא בהדרגה, היפך המנוחה (שהרי עליות שהם בהדרגה הם באופן של מנוחה), ובפרט ביום ה"אָר-צייט" שאז העלי' היא באין-ערוך⁶⁰,

שזהו השכר על הנהגתם עם המושפעים שלהם באופן המתאים לשיטת רבי.

* * *

יח. בהמשך להמדובר לעיל (ס"ז) בענין "משקין ושוחטין .. משום סירכא דמשכא", שיש בזה ב' פירושים, כדי שיהא נוח להפשיט את העור מן הבשר, וכדי להתיר הסירכא — יש להוסיף ולבאר גם תוכן הפירוש השני בעבודת האדם:

ובהקדמה — שעור ובשר הם עדיין דברים טפלים, שהרי הם לבושים בלבד, כמ"ש⁶¹ "עור ובשר תלבישני", ולכן, גם אם ישנו קלקול

57) ראה אג"ק שלו ח"י ריש ע' קלט. ואילך.

לקו"ד ח"ב רז, ב. שה"ש תרצ"ו ע' 20 ואילך. 59) ברכות בסופה.

60) ראה לקו"ש חט"ו ס"ע 283 ואילך. ועוד. 61) איוב יו"ד, יא.

58) סנהדרין ז, סע"א. וראה סוטה ח, ב

וחולי בעור ובשר — בין אם הוא מעלה ארוכה ובין אם לאו — אין זה פוגע בעצם החיות. משא"כ כשישנו קלקול באברים הפנימיים, כמו סירכא בהריאה, הרי זה פוגע בעצם החיות, ולכן הבהמה היא טרפה, דטריפה אינה חי'62.

וכשם שהדברים אמורים בנוגע לבהמה גשמית, שישנם ענינים שאינם פוגעים בעצם החיות (כמו עור בשר), ויש ענינים שפוגעים בעצם החיות (איברים פנימיים, כמו הריאה) — כן הוא גם בנוגע לנפש הבהמית, דכיון שנקראת בתורה בשם "נפש הבהמית", הרי שם זה הוא מכוון, היינו, שכל הענינים שישנם בבהמה גשמית ישנם גם בנפש הבהמית.

ובנוגע לעניננו:

גם כאשר העבודה בהענינים דעור ובשר אינה כדבעי, היינו, שלא הפריד בין העור להבשר והם מעורבים אצלו, הרי זה אמנם שלא כדבעי, אבל אעפ"כ, אין זה נוגע לעצם המציאות שלו, שהרי אין זה פוגע בעצם החיות.

סדר ההנהגה כפי שצריך להיות ע"פ תורה הוא באופן שצריך להפריד העור מן הבשר — כמדובר לעיל (ס"ט) שבעניני מצוות המלוכשים בדברים גשמיים והנאת הגוף צריכה להיות זהירות גדולה: מה שמוכרח לבריאות הגוף — הו"ע של מצוה, כמ"ש הרמב"ם63 "היות הגוף בריא ושלם מדרכי (עבודה) השם הוא", אבל ענינים של מותרות — צריך ליזהר מהם. ולכן, ענינים הקשורים עם גשמיות הגוף — לא צריכים להיות מונחים בהם בפנימיות, כחי' מזון (בשר), אלא צריך רק לנצל אותם כפי שמנצלים כלי תשמיש (כמו עור).

אבל אעפ"כ, גם אם לא הפריד העור מן הבשר, ונשאר ע"ג הבשר מקצת מן העור, דהיינו, שנשארו על בשרו ענינים שלא הי' צריך להיות מונח בהם בפנימיות (אלא כמו עור בלבד), והוא מונח בהם — הרי זה אמנם ענין של קלקול, אבל הקלקול הוא רק בענינים חיצוניים שהם בבחינת לבושים ("עור ובשר תלבישני") בלבד.

אמנם, ענין זה מהווה סיבה שכתוצאה מזה עלול לבוא אח"כ קלקול גם באברים הפנימיים, כמו סירכא בהריאה, שענין זה פוגע בעצם החיות.

(אג"ק ח"א ע' שיט). חט"ז ס"ע סב ואילך, ובהנסמן שם).

62) חולין מב, א. וש"נ.

63) הל' דעות רפ"ד (וראה לקו"ש ח"ב ע' 531 הערה 12. מכתב ח' מנ"א שנה זו

וזוהו הקשר והשייכות בין ב' הפירושים ב"סירכא דמשכא" — שהתחלה היא אמנם בנוגע לענין הפשט העור מן הבשר (כפירוש הא'), אבל מזה יכול לבוא אח"כ לענין של סירכא בהריאה (כפירוש הב').

יט. וביאור ענין סירכת הריאה שבאה מצד העדר העבודה דהפרדת העור מן הבשר:

מבואר בלקו"ת⁶⁴ שסירכת הריאה היא מצד ההתלבשות בנפש הבהמית ש"היא בבחי' ישות וגסות רוח, דהיינו שהרוחניות היא בבחי' גסות ועביות, ולזאת נמשכת אחר דברים גסים ועבים ואינה מתפעלת מדברים דקים ורוחניים, כי גסות וחומריות הגוף הם המלבישים את הנפש כו".

והיינו, שכאשר האדם שקוע בתאוות, אפילו בתאוות היתר, אזי מתנתק ("ער רייסט זיך אָפּ") מהרגשת ענין של רוחניות, שאין לו רגש בקדושה, ואין לו רגש אפילו בדקות ("איידלקייט") שבעניני העולם, ועד שגם הרוחניות שלו היא בהגשמה, שזהו"ע "גסות הרוח".

ומצד זה נעשה סירכת הריאה — "שהריאה נסרכת ודבוקה ומושרשת עד שאינה יכולה להניף על הלב, כי אין לה כח להעלות כנפי' — כנפי הריאה, שהם אהבה ויראה — לפרחא ולסלקא קדם מלכא כו" — (כמבואר בזהר⁶⁵), שזהו ענין שנוגע כבר בעצם המציאות!

כ. וההתחלה לכל זה היא — שחסר ענין השקאת הבהמה ("משקיין") במים:

אמנם הוא לומד תורה, אבל לימודו אינו באופן של מים, אלא באופן של יין ושמן (כנ"ל סי"א), היינו, שהלימוד הוא רק במה שקשור עם ה"מציאות" שלו, אבל כשאומרים לו שצריך ללמוד גם ענינים של אגדתא, פנימיות התורה — אזי אם הוא בעל־גאווה בגלוי, טוען הוא, שנמצא ב"עולם השכל", ואין לו מה להתעסק בענינים של אגדתא; ואם הוא בעל־גאווה בצנעא, טוען הוא: מה לו להכנס ("וואָס דאַרף ער קריכן") לענינים של "נסתרות" — "הנסתרות לה' אלקינו"⁶⁶, ואילו הוא ילמד ענינים שהם "הנגלות לנו"⁶⁶.

ובכן: הרמב"ם כותב⁶⁷ "היאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה

64) דרושי ר"ה סב, א. וראה גם סה"ש . . דרל"א סע"א ודרל"ד א' ודרל"ה".
 תרפ"ט ע' 48. וש"נ.
 65) בהגתה הצ"צ (ללקו"ת שם) מציין
 ל"רע"מ פ' פנחס דרכ"ז סע"ב ודרכ"ח ע"א
 66) נצבים כט, כח.
 67) הלי' יסוה"ת פ"ב ה"ב.

שיתבונן וכו', וכיון שכן, הרי בהכרח ללמוד עניני התורה שבהם מדובר אודות גדולתו ית', שזוהי פנימיות התורה.
 וכמו כן איתא בגמרא⁶⁸ "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש",

— ולהעיר, שאף שאפשר לומר ענין זה גם בלשון של חיוב, שקודם התפלה צ"ל כובד ראש, מ"מ, נאמר ענין זה בלשון של שלילה ("אין עומדין להתפלל אלא כו'"), ללמדך, שללא הענין ד"כובד ראש" לא יכול להיות ענין התפלה כלל⁶⁹ —

והענין ד"כובד ראש" הוא — כפס"ד הרמ"א⁷⁰ שקודם התפלה צריך להתבונן "מרוממות הא-ל יתעלה ובשפלות האדם", היינו, שלא מספיקה ההתבוננות בשפלות האדם, אלא צריך להתבונן גם בגדלות הא-ל, ובשביל זה מוכרחים ללמוד פנימיות התורה.

וכאשר לימוד התורה הוא באופן של מים, שזוהו"ע דמשקין את הבהמה קודם השחיטה,

— והיינו, שגם כאשר נפש הבהמית מכריזה שאין רצונה במים, מ"מ, משקין אותה במים, שהרי כאשר הבהמה רוצה לשתות, מותר להשקות גם את המדבריות⁷¹, משום צער בעלי-חיים, ומ"ש "משקין", הרי זה אפילו בשעה שאין רצונה לשתות —

הרי זה מועיל שלא יהי' "סירכא דמשכא", היינו, שלא תהי' סירכא בהריאה, ולא עוד אלא שאפילו העבודה בעור ובשר (הפרדת העור מן הבשר) היא כדבעי,

ואז יכולים לחגוג את ראש השנה גם ע"י עריכת סעודה (בשר), היינו, שגם מדברים גשמיים עושים מצוה (סעודת יו"ט), שזהו כללות הענין דיו"ט שהוא "מקראי קודש"⁷², מקרא מלשון הזמנה, להזמין ולהמשיך את הקודש גם בחול⁷³, כיון שעושים מכל הענינים — גם הדברים הגשמיים — דירה לו יתברך.

* * *

כא. כ"ק מו"ח אדמו"ר הנהיג שילמדו בכל יום פרשה חומש עם פירוש רש"י — הפרשה השייכת ליום זה, ולדוגמא: ביום שני — משני

71 ראה תויו"ט סוף ביצה.

72 אמור כג, ב"ד.

73 ראה גם לעיל ע' 129. וש"נ.

68 ברכות רפ"ה (ל, ב).

69 לשלימות הענין — ראה גם אג"ק

ח"ז ריש ע' עדר.

70 או"ח רסצ"ח.

עד שלישי. ואם מאיזה סיבה שתהי' לא למדו במשך היום — ישלימו בלילה, ככל עניני קדשים ש"הלילה הולך אחר היום"⁷⁴.

בפרשת⁷⁵ היום נאמר⁷⁶ "והי' המקום אשר יבחר ה' אלתיכם בו לשכן שמו שם שמה תביאו וגו'", ומפרש רש"י שהכוונה היא על ירושלים.

והקשה בספר החיים (לאחי המהר"ל) בחלק גאולה וישועה⁷⁷: למה לא נאמר בשום מקום בתורה "ירושלים" בפירוש, אלא רק סתם — "המקום אשר יבחר ה'?"

ומתרץ, ש"בכל מקום מוקטר מוגש לשמי"⁷⁸, היינו, שלא דוקא בירושלים, אלא בכל מקום שיהודי מתפלל להקב"ה, הרי זה מקום שהקב"ה בוחר בו. ולכן מתפללים לצד ארץ ישראל, לצד ירושלים, לצד המקדש, לצד קדשי קדשים ולצד הארון⁷⁹, כיון שגם בכל מקום, אפילו בחוץ לארץ בגשמיות, ישנו הענין דירושלים.

ומה שאמרו "כל הדר בחוץ לארץ כאילו אין לו כו"⁸⁰ — ממשיך בספר החיים — הרי זה "הדר" דוקא, ד"דר" פירושו בקביעות, היינו, שיושב בחוץ לארץ בקביעות ולגמרי אינו חושב אודות הגאולה, אבל כאשר גם כשיושבים בחוץ לארץ חושבים אודות משיח וארץ ישראל, וכמו בשעת התפלה שפונים לצד ארץ ישראל, אזי בכל מקום שבו נמצאים הרי זה המקום אשר יבחר ה'.

כב. ישנם⁸¹ כאלו שמטעים אותם והם מפרשים את הענין ד"דר בארץ ישראל" כפשוטו, ונוסף לכך — באופן של גסות וחומריות, עד שנעשה אצלם היפך פסק התורה.

הרמב"ם פוסק בהלכות דעות⁸² שכאשר יש לפני האדם שני מקומות, מקום אחד הוא מקום ישוב, אבל במקום זה יש להתיירא שמא יסירו אותו מדרך היהדות, ואילו המקום השני הוא מדבר — הרי לא זו בלבד שלכתחילה צריך לבחור את מקום המדבר, אלא אפילו אם נמצא כבר במקום ישוב, עליו לברוח משם למדבר.

76 פ' ראה יב, יא.

77 ספ"א.

78 מלאכי א, יא.

79 שו"ע ואדה"ז או"ח רסצ"ד.

80 כתובות קי, ב.

81 ראה גם לעיל ע' 188 ואילך. וש"נ.

82 רפ"ו.

74 חולין פג, סע"א. וש"נ. וראה אג"ק

חיי"ג ע' שלא. וראה גם תו"מ ח"ז ריש ע'

120. וש"נ.

75 מכאן ועד סו"ס כג — הוגה ע"י כ"ק

אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בלקו"ש

ח"ב ע' 617 ואילך. במהדורא זו ניתוספו

בשוה"ג כמה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

הדברים אמורים בנוגע בריחה למדבר, ומכל־שכן בנידון דידן — שלכתחילה אסור לבחור מקום כזה שבו יכולים להסיר אותו ח"ו מדרך הישר.

אלא מאי — טוען הוא — הגמרא אומרת "כל הדר בחוץ לארץ כו'". הנה הכוונה בזה היא לדירת קבע דוקא, אבל כאשר מחכים למשיח, ותיכף כשיבוא, מוכנים לעזוב את כל ה"זבת חלב ודבש" שבחוץ לארץ — אלו שחושבים שיש להם זאת — כיון שרצונו בקיום היעוד⁸³ "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", אזי גם כאשר נמצאים בחוץ לארץ הרי זה המקום אשר יבחר ה' אלקיך בו, וגם כאן יכולה להיות עבודת הקרבנות ברוחניות, "את עולותיך ואת שלמיך"⁸⁴, העלויות שלך והשלימויות שלך על המזבח⁸⁵.

וזהו ההוראה שצריכים להפיק מפרשת היום — ש"בכל המקום אשר אזכיר את שמי"⁸⁴ הרי זה ארץ ישראל, וזהו בכחו של כל יהודי לפעול שהדבר יהי' בגלוי, וזהו הענין של משיח הפרטי⁸⁶, שיפעל גם ביאת משיח הכללי, שכל בני ישראל ילכו לארץ ישראל הגשמית יחד עם משיח צדקנו.

כג. [ניגנו את הניגון "אני מאמין", והפסיק כ"ק אדמו"ר שליט"א ואמר:]

כשמדברים אודות ענינים של משיח, ישנם כאלו החושבים שזהו — כלשון הגמרא⁸⁷ — "הילכתא למשיחא". צריכים לדעת שאין הדבר כן. ויש על זה ראי' מוכחת מנגלה דתורה:

יש דיעה⁸⁸ שכהן אסור לשתות רביעית יין בזמן הזה, כי במהרה יבנה בית המקדש, ושיכור אסור בעבודה.

להפיג השכרות של יין — יכולים ע"י שני אופנים⁸⁹: א) שינה, ב) שהי' כדי מיל.

השיעור של מיל הוא י"ח דקות. והשיעור היותר גדול במיל הוא כ"ד דקות⁹⁰.

88) ראה תענית יז, א. רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"א ה"ז.

89) עירובין סד, ב. שו"ע (ואדה"ז) או"ח סצ"ט ס"ב (ס"ג).

90) שו"ע שם סתנ"ט ס"ב (ס"ז).

83) ישע"י יא, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים בסופן.

84) יתרו כ, כא.

85) ראה לעיל ע' 131. וש"נ.

86) ראה תניא אגה"ק ס"ד.

87) סנהדרין נא, ב. וש"נ.

הרי ראי' ע"פ נגלה, שבמשך זמן מועט ("א קלינער וויילע"), פחות משיעור מיל, שזהו לכל היותר כ"ג דקות ונ"ט שניות, יכול לבוא משיח עם בית המקדש מוכן, כך שיוכלו מיד לגשת לעבודה. [כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה שינגנו עוה"פ את הניגון, וביתר חיות].

* * *

כד. מצינו⁹¹ שדבר המפסיק בין שני ענינים קשור עם מספר ארבעים (היינו שיש בו ארבעים ענינים פרטיים). ולדוגמא: טבילה במקוה, שעיי"ז נעשה מהיפך הטהרה ענין של טהרה, או בטבילה של טהרה גופא, להפסיק בין ב' סוגי טהרה, היינו, לפעול מדרגה נעלית יותר בענין הטהרה — הרי השיעור של מקוה הוא ארבעים סאה⁹².

ועד"ז מצינו בענין המבול, שבא לטהר את הארץ (ולולי המבול כתיב⁹³ "ארץ לא מטהרה גו'") — הי' הגשם במשך ארבעים יום (כנגד ארבעים סאה דמקוה)⁹⁴.

וכמו כן במלקות, שעל ידם נעשה הנלקה "אחיך", כמ"ש⁹⁵ "ונקלה אחיך", ודרשו חז"ל⁹⁶ "כיון שלקה הרי הוא כאחיך" — מספרם הוא ארבעים, כמ"ש⁹⁵ "ארבעים יכנו", כדעת ר' יהודה⁹⁷ שהכוונה למספר ארבעים כפשוטו, וגם לדעת רבנן⁹⁷ הרי זה קשור עם מספר ארבעים — "ארבעים חסר אחת".

ועד"ז מצינו ש"ארבעים יום קודם יצירת הולד" מכריזים אם יהי' "זכר" ⁹⁸ — "איש דרכו לכבוש"⁹⁹, ועוד דוגמאות כיו"ב.

כה. ובנוגע לעניננו:

בעשרים באב עומדים אנו ארבעים יום קודם ראש השנה, שבו היא ההכתרה של מלך מלכי המלכים הקב"ה. ובענין זה הוא באופן ש"בכל שנה ושנה .. יורד אור חדש עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה" (כמ"ש באגה"ק¹⁰⁰).

ובעמדנו ארבעים יום לפני זה — צריכים להתחיל להתכונן לכך, לחשוב ולהזכר אודות הענינים שנפעלים אז.

96 (מכות כג, סע"א (במשנה). וש"נ.
97 שם כב, סע"א (במשנה).
98 ראה ברכות ס, א. סוטה ב, א. וש"נ.
99 יבמות סה, ב.
100 (סי"ד).

91 ראה גם שיחת כ"ף מנ"א דאשתקד
סי"ד (תו"מ ח"ב ע' 157 ואילך).
92 מקוואות פ"א מ"ז.
93 יחזקאל כב, כד.
94 ראה תו"א ר"פ נח. ובכ"מ.
95 תצא כה, ג.

בדרך כלל מבואר שההכנה לראש השנה מתחילה מראש חודש אלול. אבל במקום אחד¹⁰¹ מצינו שההתחלה היא ארבעים יום קודם ראש השנה, שזהו עשרים באב.

ויובן זה ג"כ ממה שמצינו שבר"ח אלול מתחילה ההכנה ליוהכ"פ, ש"נקרא ג"כ ראש השנה בכתוב¹⁰² והוא בחי' נשמה ופנימיות" (כמבואר בלקו"ת¹⁰³). וא"כ, כשם שמצינו שההכנה לראש השנה בפנימיות (יוהכ"פ) מתחילה ארבעים יום לפני"ז (ר"ח אלול), הרי מובן שגם ההכנה לראש השנה כפשוטו (בחיצוניות) מתחילה ארבעים יום לפני"ז (בעשרים באב).

כו. כיון שמתחיל עתה הזכרון אודות ראש השנה — הרי במילא מתחילים להזכר גם אודות זמן הבית וביאת משיח, שהרי ראש השנה קשור עם זמן הבית, ובפרט ראש השנה שחל להיות בשבת — כקביעות שנה זו — שבו היו תוקעין במקדש דוקא¹⁰⁴.

ויש להוסיף, שגם מה שאין תוקעים במדינה קשור עם זמן הבית: ידועה הקושיא¹⁰⁵ על הדין שאין תוקעין בשופר ביו"ט של ראש השנה שחל להיות בשבת, משום גזירה דרבה, שמא יעבירונו ד' אמות ברשות הרבים¹⁰⁴ — הרי בזמן הזה שאין לנו רשות הרבים (כפי שפוסק רבינו הזקן¹⁰⁶, ועוד כמה אחרונים שלפניו ושלאחריו¹⁰⁷), לא שייך הטעם דשמא יעבירונו כו', וא"כ, צריכה להתבטל הגזירה, כידוע הכלל¹⁰⁸ שכאשר נאמר טעם הגזירה, הרי זה באופן שכאשר בטל הטעם אזי בטלה הגזירה? והתירוץ לזה¹⁰⁹ — דכיון שמהרה יבנה המקדש, ואז תהי' גם רשות הרבים, לכן אין תוקעין במדינה בראש השנה שחל בשבת, כדי שלא יאמרו אשתקד תקענו בר"ה שחל בשבת, ובמילא יכולים גם עתה לתקוע בשבת. והענין בזה (שבזמן הזה אין רשות הרבים, וכשיבנה ביהמ"ק יהי'

105) ראה שו"ת בשמים ראש ששנ"ט. שואל ומשיב מהדו"ק ח"א סק"א. יהודה יעלה (להר"י אסאד) או"ח ספ"ד. מהרש"ם ח"ג סקפ"ח. הובאו ב"המועדים בהלכה" (לרש"י זעורין) ראש השנה ע' נ.

106) שו"ע או"ח ששמ"ה סי"א-ב.

107) ראה מג"א (סק"ז) וט"ז (סק"ו) שם. וראה גם משנ"ב שם (סקכ"ג) ובבאור הלכה. 108) ראה בהנסמן בשד"ח כללים ג' אות לד.

109) ראה גם שו"ת מהרש"ם שם.

101) ראה מנהגי הק"ק בית אל יכבץ (נדפסו בהקדמת ספר דברי שלום (להרא"ש מזרחי) סימן סד. בס' יד אליהו (להרב סלאטקי, ירושלים תשכ"ג) מע' מנהגים). הובא בלקו"ש ח"ט ע' 391 הערה 3. וראה גם שיחת כ"ף מנ"א תשי"ב סכ"ו (תו"מ ח"ו ע' 132).

102) יחזקאל מ, א. וראה תוד"ה ואת — נדרים כג, ב. רא"ש סוף יומא.

103) דרושי ר"ה נח, א. סד, א.

104) ר"ה רפ"ד (כט, ב).

רשות הרבים) ברוחניות — שרשות הרבים ענינו "טורי דפרודא"¹¹⁰, וכיון שבזמן הזה אין בכחנו לברר גם "טורי דפרודא", לכן אין רה"ר; משא"כ לעתיד לבוא, שאז יהי' תוספת כח בקדושה, באופן ד"ופרצת ימה וקדמה גו"¹¹¹, אזי יוכלו לנצח ולברר גם את ההעלם ד"טורי דפרודא".

כז. וכיון שהזכרון אודות ראש השנה מתחיל כבר עתה — צריכים כבר להתכונן להכתרת מלכותו ית', שיהי' הענין ד"וידע כל פעול כי אתה פעלתו וכו'"¹¹², ככל פרטי המדריגות שאומרים בתפלה¹¹³,

ובאופן ד"באור פני מלך חיים"¹¹⁴, היינו, שמצד "אור פני מלך" נמשך "חיים" — כתיבה וחתימה טובה לכאו"א.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "אבינו מלכנו", ואח"כ הניגון "ניע זשוריצקי כלָאָפּצִי", והפסיק באמצע, ואמר:]

כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' נוהג לומר תמיד "לשנה טובה ומתוקה"¹¹⁵.
והענין בזה¹¹⁶:

"(שנה) טובה" כשלעצמה — הרי זה כבר טוב, ומהי ההוספה ד"מתוקה"?

והביאור בזה — שהפירוש ד"מתוקה" הוא להמתיק ולהפוך את הענינים שבגלוי הם לא טוב, שגם הם יהיו טוב.

והיינו, שכל הענינים שבשנה החולפת לא היו בטוב הנראה והנגלה ("ניט ווי ס'האַט זיך געוואָלט") — דאף שזהו אמנם "טוב", מ"מ, הרי זה בחי' חסדים המכוסים דעלמא דאתכסייא¹¹⁷ — יהפכו בשנה הבאה להיות בטוב הנראה והנגלה, שגם עיני בשר יראו שהם טוב.

והענין בזה — שגם בחי' חסדים המכוסים דעלמא דאתכסייא, הטוב הנעלם שלמעלה מהשתלשלות, יומשך בגילוי, שהרי מצד האור שלמעלה מהשתלשלות אין שום הגבלות, ולכן הרי הוא פורץ כל הגדרים, ונמשך טוב בלי גבול, בטוב הנראה והנגלה.

115) ראה בהנסמן בלקו"ש חל"ד ע' 334 (הערה ד"ה שנה כו').

116) ראה לקוטי לוי"צ אג"ק ע' שיא ואילך.

117) ראה תניא פכ"ו.

110) ראה תניא ספ"ג. ובכ"מ.

111) ויצא כח, יד.

112) נוסח תפלת מוסף דראש השנה.

113) חסר איזה תיבות (המו"ק).

114) משלי טז, טו. וראה לקו"ת פרשתנו

(פ' ראה) לב, א"ב. ובכ"מ.